

Průvodce Čínou 21. století

"Children in Meeting #8", Zhigang Tang, 2000

Rodina, demografie, vzdělávání

- Tradiční čínská rodina
- Moderní čínská rodina
- Politika jednoho dítěte
- Demografické hrozby pro Čínu v 21. století
- Vzdělávací systém, zkoušky
- Vysoké školy a trh práce

Tradiční rodina

Tradiční hanská rodina

- Patriarchální
  - nejstarší muž = hlava rodiny
  - syn zůstává doma, dcera provdána
  - synové podřízeni otci, snachy manželově matce
  - polygamie a konkubinát
- Bez možnosti rozvodu
- velkorodiny obývají jeden dům, rodinné klany celé vesnice, obdělávají půdu svých předků
- Konfuciánské hodnoty (wulun 五伦)

Moderní čínská rodina

Moderní čínská rodina

Lidové komuny 1958-1982

Nahrazeny systémem pracovních jednotek *danwei*
a systémem místních registrací *hukou*
zamezujících migraci

Rovnost muže a ženy v manželském svazku,
možnost rozvodu

Politika jednoho dítěte (1979) = radikální zásah do
podoby čínské rodiny

- model 1-2-4
- děti často nežijí s rodiči ale s prarodiči
- „generace malých císařů“

Politika jednoho dítěte

- ještě v 60. letech rodiny povzbuzovány, aby si pořizovali tolik dětí kolik to jen jde! (chápáno jako nástroj revoluce a modernizace Číny)
- 1949-76 pokles porodnosti!
  - x razantní pokles úmrtnosti novorozenců
  - x razantní prodloužení průměrného věku dožití
- populační nárůst
  - z 540 milionů v roce 1949
  - na 940 milionů v roce 1976

Politika jednoho dítěte zavedena v roce 1979 a platí dodnes

- v roce 2008 prodloužena na dalších deset let, v lánu je údajně politika dvou dětí
- podle čínských demografů se od roku 1979 podařilo zabránit narození 400 miliónů dětí
- pokles porodnosti ze 2,63 (1980) na 1,61 (2009)

Pozitivní dopady: ekonomický růst, zvýšení kvality zdravotnické péče

Výjimky, postihy a následky

Politika posledních 10 let revidována, existují výjimky:

- národnostní menšiny
- venkované pokud je první dítě dívka
- pokud je první dítě fyzicky nebo psychicky postižené
- pokud jsou manželé jedináčci
- speciální případy: např. zemětřesení v Sichuanu
- v roce 2007 jen 36 % bylo adresáty této politiky; 53% povoleno druhé dítě pokud první byla dívka; 9% povoleno druhé dítě z jiných důvodů, 2% bez omezení
- dodržováno hlavně mezi střední třídou, ve městech, mezi státními zaměstnanci x nedodržováno na venkově a mezi vyšší vrstvou

Dohled **Populační a rodinné plánovací komise**, systém postihů:

- pokuty, srážky ze státních platů
- zastavení dotací pro potomky (školné, zdravotní péče)
- Restrikce stanovovány na úrovni provincií a okresů

Negativní dopady:

- stárnutí populace = ekonomická hrozba
- zvýšení genderové populační nerovnosti, potraty či odkládání dívek

Vzdělávání

6-11 let: Základní škola - vyšší stupeň (6 ročníků, povinná)

- 20% v roce 1949
- 96% v roce 1985

12-14 let: Základní škola - vyšší stupeň (3 ročníky - povinná)

15-17 let: Střední škola (3 ročníky)

18-22 let: Univerzity a vyšší vzdělání

- systém náročných zkoušek „zhongkao“ (na SŠ) a „gaokao“ (na VŠ)
- vysoká konkurence a motivovanost studentů
- důraz na memorování, studium angličtiny, vysoká autorita učitele, velký počet studentů ve třídách, organizované mimoškolní aktivity, samostudium v knihovnách
- studium v zahraničí
- vzdělávání na venkově – dobrovolníci
- 30% VŠ absolventů bez zaměstnání